Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 28 lutego 2013 r.*

Odwołanie — Odpowiedzialność pozaumowna Unii Europejskiej — Stwierdzenie nieprawidłowości w zakresie refundacji wywozowych do wołowiny przeznaczonej do wywozu do Jordanii — Dochodzenie prowadzone przez OLAF — Przekazanie władzom krajowym ustaleń OLAF-u — Ustanowienie gwarancji — Żądanie zwrotu związanych z tym kosztów — Związek przyczynowy — Odwołanie wzajemne — Termin przedawnienia — Rozpoczęcie biegu terminu

W sprawie C-460/09 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości, wniesione w dniu 18 listopada 2009 r.,

Inalca SpA – Industria Alimentari Carni, z siedzibą w Castelvetro (Włochy),

Cremonini SpA, z siedzibą w Castelvetro,

reprezentowane przez C. D'Andrię oraz F. Sciaudonego, avvocati,

strona skarżąca,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez V. Di Bucciego oraz P. Rossiego, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, A. Borg Barthet, E. Levits, J.J. Kasel (sprawozdawca) i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 lutego 2012 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 18 października 2012 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: włoski.

Wyrok

1 W odwołaniu Inalca SpA – Industria Alimentari Carni (zwana dalej spółką „Inalca") i Cremonini SpA (zwana dalej spółką „Cremonini") żądają uchylenia postanowienia Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 4 września 2009 r. w sprawie T-174/06 Inalca i Cremonini przeciwko Komisji (zwanego dalej „zaskarżonym postanowieniem"), w którym Sąd oddalił ich skargę zmierzającą do uzyskania naprawy szkody poniesionej rzekomo przez wnoszące odwołanie w wyniku przekazania władzom włoskim ustaleń zawierających zarzuty wobec wnoszących odwołanie, wynikających z dochodzenia przeprowadzonego przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) w celu zbadania zgodności z prawem określonych refundacji wywozowych do wołowiny przeznaczonej do wywozu do Jordanii.

Okoliczności powstania sporu

2 Okoliczności powstania niniejszego sporu, przedstawione w pkt 1–20 zaskarżonego postanowienia, można podsumować następująco.

3 Inalca i Cremonini są częścią grupy spółek prowadzących działalność w zakresie produkcji i dystrybucji produktów przeznaczonych dla gastronomii, a także w sektorze gastronomii.

4 W związku z dochodzeniem prowadzonym w Jordanii w lutym i marcu 1998 r. w ramach systemu refundacji z tytułu wywozu produktów rolnych pismem z dnia 6 lipca 1998 r. jednostka ds. koordynacji zwalczania nadużyć finansowych (UCLAF), będąca poprzednikiem prawnym OLAF-u, poinformowała władze włoskie, że spośród 37 978 ton wołowiny wywiezionej poza Wspólnotę Europejską bez żadnego zgłoszenia celnego dotyczącego wprowadzenia do obrotu na rynku jordańskim 2272 tony pochodziły z Włoch. W piśmie tym UCLAF w szczególności wezwał władze włoskie do ustalenia nazwiska eksportera w celu wszczęcia procedur odzyskiwania refundacji, a w przypadku stwierdzenia współudziału w naruszeniu – wszczęcia postępowania karnego.

5 Pismami z dnia 15 stycznia 1999 r. właściwy włoski organ administracyjny przekazał spółkom Inalca i Cremonini decyzje o odzyskaniu refundacji z tytułu spornych wywozów. Inalca i Cremonini zaskarżyły te decyzje w trybie administracyjnym. Skargi administracyjne zostały oddalone decyzjami z dnia 7 marca 2000 r.

6 W dniu 16 lutego 1999 r. wyniki dochodzenia UCLAF zostały przekazane przez włoskiego ministra finansów właściwemu organowi sądowemu, a przeciwko przedstawicielom prawnym spółek Inalca i Cremonini wszczęto postępowanie karne.

7 W dniu 30 listopada 1999 r. Inalca i Cremonini ustanowiły dwie polisy gwarancyjne w celu uzyskania zawieszenia procedury odzyskiwania kwot podlegających zwrotowi.

8 Postępowanie karne zostało umorzone w dniu 18 grudnia 2002 r. W wyroku z dnia 16 stycznia 2004 r. wydanym przez Trybunale civile di Roma (sąd cywilny w Rzymie) stwierdzono, że zarzuty sformułowane przeciwko spółce Inalca w uzasadnieniu decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r. były bezpodstawne i że kwota, której zwrotu zażądano, nie była od tej spółki należna. W wyroku z dnia 27 kwietnia 2005 r. sąd ten stwierdził to samo w odniesieniu do spółki Cremonini.

9 W pismach z dnia, odpowiednio, 22 i 23 marca 2004 r. władze włoskie uwzględniły złożony przez spółkę Inalca wniosek o uchylenie dotyczącej jej decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r., a polisa gwarancyjna ustanowiona przez tę spółkę została zwolniona. Podobnie w pismach z dnia, odpowiednio, 22 i 23 grudnia 2004 r. uwzględniono złożony przez spółkę Cremonini wniosek o uchylenie dotyczącej jej decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r., a ustanowiona przez nią polisa gwarancyjna także została zwolniona.

10 Pismem z dnia 27 stycznia 2005 r. Inalca zażądała od Komisji Wspólnot Europejskich naprawienia szkód, które poniosła – jak twierdzi – w związku z dochodzeniem wszczętym przez UCLAF i ustaleniami przekazanymi przez tę jednostkę władzom włoskim. Pismem z dnia 15 kwietnia 2005 r. dyrektor generalny OLAF-u poinformował spółkę Inalca, że nie może uwzględnić tego wniosku o odszkodowanie, ponieważ ewentualne roszczenie odszkodowawcze jest w każdym razie „przedawnione na podstawie art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości".

11 Pismem z dnia 9 marca 2006 r. Inalca i Cremonini skierowały do Komisji wniosek o naprawienie poniesionej szkody, której wysokość oszacowały na 2 861 000 EUR. Komisja nie uwzględniła tego wniosku.

12 Decyzją 2006/678/WE z dnia 3 października 2006 r. w sprawie działań finansowych, które w pewnych przypadkach popełnienia nieprawidłowości przez podmioty gospodarcze należy podjąć w ramach rozliczania wydatków finansowanych przez Sekcję Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz.U. L 278, s. 24), Komisja usunęła z wykazu informacji dotyczących nieprawidłowości te informacje, które zostały zgłoszone Republice Włoskiej i które dotyczyły refundacji wywozowych z tytułu wywozu wołowiny do Jordanii.

Skarga do Sądu i zaskarżone postanowienie

13 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 27 czerwca 2006 r., Inalca i Cremonini wniosły do Sądu skargę, w której zażądały stwierdzenia odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty i nakazania Komisji naprawienia poniesionych przez nie szkód, których wysokość oszacowały na 2 861 000 EUR, a także zapłaty związanych z tymi szkodami odsetek wyrównawczych oraz ewentualnych odsetek za zwłokę.

14 W odrębnym piśmie z dnia 18 września 2006 r. Komisja podniosła zarzut niedopuszczalności na podstawie art. 114 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem, twierdząc, że skarga jest przedawniona w świetle art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości.

15 W pkt 45 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał orzecznictwo, w myśl którego z art. 288 WE i z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości wynika, że powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty i możliwości skorzystania z uprawnienia do naprawienia poniesionej szkody zależy od spełnienia szeregu przesłanek dotyczących istnienia niezgodnego z prawem aktu instytucji wspólnotowych, rzeczywistej szkody i związku przyczynowego między tym aktem a szkodą (wyrok z dnia 27 stycznia 1982 r. w sprawach połączonych 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 i 5/81 Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. 85, pkt 9).

16 W pkt 46 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał również, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż bieg terminu przedawnienia roszczenia z tytułu odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty rozpoczyna się, kiedy spełnione są wszystkie przesłanki powstania obowiązku naprawienia szkody, w szczególności w momencie, gdy zmaterializowała się szkoda podlegająca naprawieniu [postanowienie z dnia 18 lipca 2002 r. w sprawie C-136/01 P Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, Rec. s. I-6565, pkt 30; wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie C-282/05 P Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-2941, pkt 29].

17 W tym względzie w pkt 47 zaskarżonego postanowienia Sąd wyjaśnił, że w przypadku gdy odpowiedzialność Wspólnoty powstaje w wyniku aktu normatywnego, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w momencie, w którym nastąpiły wywołujące szkodę skutki tego aktu [ww. wyrok w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 29]. Sąd dodał, że tak samo jest w wypadku sporów wynikłych, jak w niniejszej sprawie, z aktów indywidualnych, w których bieg tego terminu rozpoczyna się dopiero w momencie, gdy szkoda rzeczywiście wystąpiła [ww. wyrok w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 30–33].

18 W pkt 49 zaskarżonego postanowienia Sąd wyciągnął stąd wniosek, że dokładny moment, w którym rzeczywiście nastąpiły zarzucane wywołujące szkodę skutki w stosunku do spółek Inalca i Cremonini, należy określić poprzez zbadanie kolejno różnych szkód, których naprawienia żądają te spółki.

19 Co do szkody majątkowej, Sąd najpierw stwierdził w pkt 51 zaskarżonego postanowienia, że szkoda związana z ustanowieniem polis gwarancyjnych w spółce ubezpieczeniowej w sposób pewny urzeczywistniła się w dniu 30 listopada 1999 r., czyli w dniu, w którym Inalca i Cremonini ustanowiły wspomniane polisy. W pkt 59 i 64 zaskarżonego postanowienia Sąd wyjaśnił jednak, że szkoda, którą stanowią koszty związane z ustanowieniem polis gwarancyjnych, miała charakter ciągły, wobec czego skarga o naprawienie tej szkody jest dopuszczalna w odniesieniu do umów odnowionych po dniu 27 czerwca 2001 r.

20 Następnie co do kosztów poniesionych w odniesieniu do usług z zakresu pomocy i porad prawnych, a także co do kosztów personelu poniesionych ze względu na prowadzenie rozpatrywanych spraw, w pkt 71 i 73 zaskarżonego postanowienia Sąd orzekł, że szkody wynikające z tych kosztów miały charakter jednorazowy, a w konsekwencji roszczenie odszkodowawcze w tym zakresie uległo przedawnieniu.

21 Wreszcie wobec okoliczności, że żądanie naprawienia szkody rzekomo poniesionej w formie utraconych korzyści ze względu na zmniejszenie dostępności środków pieniężnych w wyniku zapłaty składek związanych z ustanowieniem polis gwarancyjnych i pokryciem kosztów pomocy i porad prawnych, a także kosztów personelu było niewystarczająco szczegółowe, w pkt 74 zaskarżonego postanowienia Sąd orzekł, że żądanie to należy odrzucić jako niedopuszczalne.

22 Co się tyczy krzywdy, w pkt 77 zaskarżonego postanowienia Sąd orzekł, że dotyczące jej roszczenie jest przedawnione, ponieważ zarzucana krzywda urzeczywistniła się w momencie wszczęcia postępowań krajowych, w 1999 r. i w 2000 r., czyli ponad pięć lat przed wniesieniem skargi. W pkt 78 zaskarżonego postanowienia Sąd oddalił argument spółek Inalca i Cremonini, że krzywda ta posiadała charakter ciągły aż do wydania wyroku z dnia 27 kwietnia 2005 r., i dodał w pkt 79 tego postanowienia, że w każdym razie Inalca i Cremonini powołały się jedynie na naruszenie reputacji firmy, nie dostarczając żadnej informacji w tym zakresie.

23 W pkt 81 zaskarżonego postanowienia Sąd wywiódł z powyższego, że skarga jest dopuszczalna wyłącznie w zakresie, w jakim dotyczy naprawienia szkody wynikłej z zapłaty składek związanych z ustanowieniem polis gwarancyjnych od dnia 27 czerwca 2001 r.

24 Co do istoty sprawy, w pkt 85 zaskarżonego postanowienia Sąd wyjaśnił, że ponieważ nie została spełniona jedna z trzech przesłanek powstania odpowiedzialności Wspólnoty, roszczenia odszkodowawcze powinny być oddalone bez konieczności badania, czy zostały spełnione dwie pozostałe przesłanki.

25 Wyjaśniwszy, że sąd wspólnotowy nie jest zobowiązany do badania poszczególnych przesłanek w określonej kolejności, Sąd uznał, że w pierwszej kolejności powinna zostać zbadana przesłanka dotycząca istnienia związku przyczynowego.

26 W pkt 90 zaskarżonego postanowienia Sąd orzekł, nie wypowiadając się jednak na temat możliwości przypisania Wspólnocie szkody wyrządzonej w wyniku wydania decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r., że szkoda wynikła z ustanowienia polis gwarancyjnych nie została spowodowana bezpośrednio pismem UCLAF z dnia 6 lipca 1998 r.

27 W pkt 94 zaskarżonego postanowienia Sąd wywiódł stąd, że skarga odszkodowawcza wniesiona przez spółki Inalca i Cremonini w zakresie, w jakim jest dopuszczalna, powinna być oddalona jako w sposób oczywisty pozbawiona wszelkich podstaw prawnych.

Postępowanie przed Trybunałem

28 W dniu 18 listopada 2009 r. Inalca i Cremonini wniosły odwołanie do Trybunału.

29 W dniu 11 lutego 2010 r. w odpowiedzi na to odwołanie Komisja wniosła odwołanie wzajemne.

Żądania stron

30 Inalca i Cremonini wnoszą do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego postanowienia i odesłanie sprawy do Sądu;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania w obu instancjach.

31 Komisja wnosi do Trybunału o to, aby:

— orzekając w przedmiocie odwołania wzajemnego, uchylił zaskarżone postanowienie w zakresie, w jakim uznano w nim skargę w pierwszej instancji za częściowo dopuszczalną, oraz odrzucił skargę w pierwszej instancji jako w całości niedopuszczalną;

— ewentualnie, oddalił odwołanie jako pozbawione podstaw;

— względnie, w razie uchylenia części zaskarżonego postanowienia, oddalił skargę wniesioną w pierwszej instancji; oraz

— w każdym razie, obciążył spółki Inalca i Cremonini kosztami postępowania w obu instancjach.

W przedmiocie odwołań

32 W uzasadnieniu odwołania Inalca i Cremonini podnoszą siedem zarzutów, które odnoszą się zasadniczo do istoty sprawy.

33 W ramach odwołania wzajemnego Komisja podnosi jeden zarzut dotyczący dopuszczalności pierwotnej skargi.

34 Ponieważ odwołanie główne może zostać rozstrzygnięte tylko w razie oddalenia odwołania wzajemnego Komisji, w niniejszej sprawie w pierwszej kolejności należy rozpatrzyć odwołanie wzajemne.

W przedmiocie odwołania wzajemnego

Argumentacja stron

35 W ramach swego jedynego zarzutu Komisja twierdzi, że w pkt 46 i 47 zaskarżonego postanowienia Sąd naruszył prawo przy ustalaniu daty, w której rozpoczyna się bieg terminu przedawnienia w przypadku roszczeń odszkodowawczych.

36 W pierwszej kolejności Komisja przypomina, że dla sytuacji, w których źródłem odpowiedzialności Wspólnoty jest akt normatywny, a wynikająca z niego szkoda po stronie jednostek powstaje w późniejszym czasie, w ww. wyroku w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji Trybunał ustanowił tryb szczególny względem tego, który wynika z art. 46 statutu. Chociaż Komisja dodaje, że jedyne inne złagodzenie reżimu art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości zostało

słusznie wprowadzone w odniesieniu do obliczania terminu przedawnienia względem osoby, która dopiero później dowiedziała się o wydarzeniu będącym źródłem szkody (wyrok z dnia 7 listopada 1985 r. w sprawie 145/83 Adams przeciwko Komisji, Rec. s. 3539, pkt 50, 51), to jednak twierdzi ona, że orzecznictwo w tej dziedzinie nie jest utrwalone i wymaga wyjaśnienia w ramach rozpatrywanego odwołania.

37 Z jednej strony Sąd ograniczył bowiem zastosowanie szczególnego trybu przedawnienia ustanowionego w ww. wyroku w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji do sytuacji, w której źródłem odpowiedzialności jest akt normatywny (postanowienie Sądu z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie T-124/99 Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, Rec. s. II-53), ale z drugiej strony objął nim inne sytuacje [zob. wyrok z dnia 21 kwietnia 2005 r. w sprawie T-28/03 Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1357, pkt 59; postanowienie Sądu z dnia 14 września 2005 r. w sprawie T-140/04 Ehcon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3287, pkt 39].

38 Trybunał wyjaśnił ze swej strony, że wspomniany tryb szczególny ma zastosowanie jedynie w sytuacji, w której podstawą odpowiedzialności jest akt normatywny (wyrok z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie C-51/05 P Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in., Zb.Orz. s. I-5341, pkt 54), podczas gdy w innych sprawach wspomniał on, jako obiter dictum, o rozwiązaniu przyjętym w ww. wyroku w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji [ww. postanowienie z dnia 18 lipca 2002 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, pkt 29, 30; ww. wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 29, 30; a także wyrok z dnia 11 czerwca 2009 r. w sprawie C-335/08 P Transports Schiocchet – Excursions przeciwko Komisji, pkt 33].

39 Komisja twierdzi, że Trybunał nie przedstawił adekwatnego uzasadnienia, stosując tryb szczególny do sporów powstałych w wyniku aktów indywidualnych, a nawet do innych sytuacji, takich jak rozpatrywana w niniejszej sprawie, w której źródłem domniemanej szkody jest pismo skierowane przez UCLAF do władz krajowych.

40 Według Komisji takie rozszerzenie reguły wynikającej z orzecznictwa może pozbawić wszelkiego znaczenia jasne przecież postanowienie art. 46 statutu Trybunału.

41 Posiłkowo Komisja podnosi, iż Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 47 zaskarżonego postanowienia, że rozpatrywane przez niego roszczenie odszkodowawcze dotyczy sporu powstałego w wyniku wydania aktów indywidualnych w rozumieniu ww. wyroku z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, podczas gdy pismo skierowane do władz krajowych nie stanowiło aktu indywidualnego wywierającego wiążące skutki wobec jego adresata. Na poparcie tego argumentu Komisja powołuje się na wyrok z dnia 23 listopada 1995 r. w sprawie C-476/93 P Nutral przeciwko Komisji, Rec. s. I-4125, pkt 30, odnoszący się do analogicznych okoliczności, z których wynikało, że pisma skierowane przez Komisję do władz krajowych były jedynie zaleceniami lub opiniami pozbawionymi skutku prawnego.

42 W dalszej kolejności Komisja twierdzi, że Sąd naruszył prawo, zmieniając w sposób arbitralny kryteria określone w ww. wyroku z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji. Pomimo przyznania, że chodzi o spór powstały w wyniku wydania aktu indywidualnego, w pkt 46 i 47 zaskarżonego postanowienia Sąd błędnie orzekł bowiem, że termin przedawnienia rozpoczął bieg w dniu, w którym szkoda rzeczywiście się zmaterializowała, zamiast przyjąć, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w dniu wystąpienia wyrządzającego szkodę zdarzenia, a nawet, w stosownym wypadku, w dniu, w którym spółki Inalca i Cremonini dowiedziały się o tym zdarzeniu.

43 Inalca i Cremonini twierdzą, że orzecznictwo Trybunału w tej dziedzinie jest jasne, i kwestionują sposób, w jaki Komisja zinterpretowała wyroki przytoczone w odwołaniu wzajemnym. Inalca i Cremonini przypominają jednak, że rozwiązanie przyjęte przez Sąd jest przedmiotem krytyki ze względów opisanych szerzej w ramach pierwszego z zarzutów podniesionych przez nie w odwołaniu głównym.

Ocena Trybunału

44 W celu wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie zasadności odwołania wzajemnego Komisji należy zbadać, czy Sąd naruszył prawo, stosując do zaistniałych w niniejszej sprawie okoliczności faktycznych reguły przedawnienia roszczeń wynikających z odpowiedzialności pozaumownej.

45 Na wstępie należy stwierdzić, że zgodnie z art. 46 statutu Trybunału roszczenia wynikające z odpowiedzialności pozaumownej Unii Europejskiej ulegają przedawnieniu z upływem pięciu lat od zdarzenia stanowiącego podstawę tej odpowiedzialności.

46 W pkt 45 i 84 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał, a Komisja temu nie zaprzeczyła, że powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty i wykonanie uprawnienia do naprawienia poniesionej szkody, na podstawie art. 288 akapit drugi WE, jest uzależnione od spełnienia wszystkich przesłanek dotyczących bezprawności zachowania zarzucanego instytucjom, powstania szkody i związku przyczynowego między zachowaniem a powołaną szkodą (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji, pkt 9; wyroki: z dnia 29 września 1982 r. w sprawie 26/81 Oleifici Mediterranei przeciwko EWG, Rec. s. 3057, pkt 16; z dnia 9 września 2008 r., w sprawach połączonych C-120/06 P i C-121/06 P FIAMM i in. przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. I-6513, pkt 106; a także z dnia 18 marca 2010 r. w sprawie C-419/08 P Trubowest Handel i Makarov przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. I-2259, pkt 40).

47 W pkt 46 zaskarżonego postanowienia Sąd zwrócił uwagę, że w świetle utrwalonego orzecznictwa wynika stąd, iż termin przedawnienia roszczeń z tytułu odpowiedzialności pozaumownej zaczyna biec w chwili, gdy spełnione zostaną przesłanki, od których uzależniony jest obowiązek naprawienia szkody, a w szczególności kiedy zmaterializuje się szkoda wymagająca naprawienia [ww. wyroki: w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji; z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 29; w sprawie Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in., pkt 54; a także wyrok z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie C-469/11 P Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, pkt 34].

48 Opierając się również na utrwalonym orzecznictwie Trybunału, w pkt 47 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał, że w odniesieniu do wypadków, w których odpowiedzialność Wspólnoty powstała w wyniku aktu normatywnego, bieg przedawnienia rozpoczyna się z chwilą wystąpienia szkodliwych skutków tego aktu [ww. wyroki: w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji, pkt 10; a także z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 29] i że podobnie w wypadku sporów powstałych w wyniku aktów indywidualnych bieg przedawnienia rozpoczyna się dopiero w momencie, w którym szkoda rzeczywiście wystąpiła [zob. ww. wyroki: z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 30; w sprawie Transports Schiocchet – Excursions przeciwko Komisji, pkt 33; a także w sprawie Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, pkt 38].

49 Na podstawie tych właśnie zasad Sąd określił moment rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia jako moment, w którym wystąpiły wywołujące szkodę skutki, o których mówią Inlaca i Cremonini.

50 W tym względzie Komisja podnosi zasadniczo, że istniejące orzecznictwo nie jest jednolite i że konieczne jest wyjaśnienie tej kwestii przez Trybunał.

51 Przy założeniu, że w ramach niniejszego odwołania argument taki jest dopuszczalny, mimo że nie jest on wymierzony bezpośrednio przeciwko konkretnemu punktowi zaskarżonego postanowienia, wystarczy stwierdzić, iż ww. postanowienie z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, na które powołała się Komisja w celu poparcia swej argumentacji, zostało skrytykowane przez Trybunał. Trybunał orzekł bowiem, że Sąd naruszył prawo, określając rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia na podstawie zdarzenia będącego źródłem szkody (ww. postanowienie z dnia 18 lipca 2002 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, pkt 34).

52 W konsekwencji, wbrew temu, co twierdzi Komisja, decydującym kryterium przy określaniu rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia nie jest zaistnienie zdarzenia będącego źródłem szkody, w szczególności dlatego, że nie można powoływać się przeciwko skarżącemu na moment rozpoczynający bieg przedawnienia przypadający w dniu wcześniejszym niż wystąpienie wywołujących szkodę skutków tego zdarzenia (ww. wyrok w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji, pkt 11).

53 Ponadto należy zaznaczyć, iż opierając się na ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in. w celu stwierdzenia, że tryb ustanowiony w ww. wyroku w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji nie ma zastosowania w sytuacji, w której źródłem odpowiedzialności jest akt normatywny, Komisja błędnie zinterpretowała wskazany wyrok.

54 Rozpatrywany w niniejszym postępowaniu spór powstał bowiem w wyniku wydania przez Komisję aktu normatywnego, wobec czego Sąd nie musiał stosować rozumowania, którym posłużył się w odniesieniu do sytuacji dotyczących odpowiedzialności pozaumownej w sporach wynikających z wydania aktu indywidualnego. Wbrew stanowisku Komisji z ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in. nie wynika, że Trybunał wykluczył zastosowanie orzecznictwa zapoczątkowanego ww. wyrokiem w sprawach połączonych Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji w sytuacji, w której źródłem odpowiedzialności Wspólnoty jest akt indywidualny.

55 Trybunał potwierdził niedawno, że w przypadku sporów powstałych w wyniku aktów indywidualnych bieg przedawnienia rozpoczyna się w momencie, gdy decyzja wywołała szkodliwe skutki wobec osób, których ona dotyczy (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, pkt 38).

56 Co się tyczy argumentu podniesionego przez Komisję posiłkowo, opartego na ww. wyroku w sprawie Nutral przeciwko Komisji, z którego wynika, iż pismo skierowane do władz krajowych nie stanowiło aktu indywidualnego wywierającego wiążące skutki wobec spółek Inalca i Cremonini, należy stwierdzić, że wyrok ten dotyczy przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności i że informacje na temat kwalifikacji prawnej aktu podlegającego zaskarżeniu nie nadają się do wykorzystania w kontekście określania rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczenia z tytułu odpowiedzialności pozaumownej.

57 Dlatego przy określaniu rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia w niniejszym sporze małe znaczenie ma kwestia, czy pismo skierowane do władz krajowych jest w stanie wywołać wiążące skutki prawne, które mogłyby zmienić w istotny sposób sytuację spółek Inalca i Cremonini.

58 W każdym razie skoro z pkt 49 niniejszego wyroku wynika, że Sąd nie naruszył prawa, uznając, iż przedawnienie biegnie od chwili, w której rzeczywiście powstały szkodliwe skutki, o których mówią Inalca i Cremonini, to kwestia, czy badany akt ma charakter indywidualny czy normatywny, nie jest decydująca.

59 Co się tyczy argumentu podniesionego posiłkowo przez Komisję w dalszej kolejności, w myśl którego Sąd powinien był przyjąć za moment rozpoczynający bieg przedawnienia datę zdarzenia wywołującego szkodę, należy stwierdzić, iż Sąd nie naruszył prawa, orzekając w pkt 49 zaskarżonego postanowienia, że trzeba określić dokładny moment, w którym wywołujące szkodę zarzucane w tym piśmie skutki rzeczywiście wystąpiły w stosunku do spółek Inalca i Cremonini.

60 Wbrew twierdzeniom Komisji termin przedawnienia rozpoczyna bowiem bieg nie od daty zdarzenia powodującego szkodę, ale od chwili, w której sporna decyzja wywołała szkodliwe skutki względem osób, których ona dotyczy, a mianowicie w momencie, w którym szkoda rzeczywiście wystąpiła po stronie tych osób [zob. ww. wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 30].

61 Ze wszystkich powyższych rozważań wynika, że odwołanie wzajemne wniesione przez Komisję należy oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie odwołania głównego

W przedmiocie zarzutu pierwszego

– Argumentacja stron

62 Pierwszy zarzut podniesiony przez spółki Inalca i Cremonini dotyczy sprzecznego charakteru uzasadnienia zaskarżonego postanowienia i naruszenia orzecznictwa wspólnotowego przez to, że w pkt 55 zaskarżonego postanowienia Sąd nie uwzględnił decyzji nr 2006/678, podczas gdy do momentu wydania tej decyzji sytuacja niepewności prawnej co do istnienia i wysokości poniesionej szkody, w której znalazły się te spółki, utrzymywała się stale i wyjaśniła się definitywnie dopiero w 2006 r.

63 Inalca i Cremonini twierdzą także, że Sąd naruszył prawo w ten sposób, że w tymże pkt 55 zaskarżonego postanowienia oparł się na ww. postanowieniu z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, aby wyciągnąć wniosek o utożsamieniu kryterium procesowego dotyczącego początku biegu terminu przedawnienia ze stwierdzeniem istnienia przesłanek odpowiedzialności. Tymczasem inaczej niż w wypadku zdarzenia, które przyjęto w tym postanowieniu w celu określenia rozpoczęcia biegu tego terminu, decyzja nr 2006/678 wywarła wpływ nie tylko na ich sferę indywidualną.

64 Powołując się na ww. wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji Komisja przypomina, że dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia bez znaczenia jest to, czy bezprawne zachowanie Unii zostało stwierdzone przez orzeczenie sądowe, czy też zostało uznane przez domniemanego sprawcę szkody.

– Ocena Trybunału

65 Należy zwrócić uwagę, iż w pkt 53 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał orzecznictwo, w świetle którego termin przedawnienia biegnie dopiero od chwili, w której szkoda finansowa faktycznie się zmaterializowała, czyli – konkretnie w odniesieniu do ustanawiania gwarancji bankowych – od chwili, w której poniesione zostały koszty związane z ustanowieniem takiej gwarancji.

66 W pkt 54 tego postanowienia Sąd stwierdził, iż z akt sprawy wynika, że koszty związane z dwiema polisami gwarancyjnymi zostały poniesione w dniu, w którym zawarto umowy, czyli w dniu 30 listopada 1999 r., gdyż pierwsza roczna składka stała się wymagalna właśnie w tym dniu.

67 Sąd oddalił tym samym argument podniesiony przez spółki Inalca i Cremonini, w myśl którego szkodliwe skutki wystąpiły w sposób pewny dopiero w momencie wydania decyzji nr 2006/678, w której Komisja stwierdziła, że sporne refundacje wywozowe nie zostały im nienależnie wypłacone.

68 Sąd dodał, że okoliczność, iż przed wydaniem decyzji nr 2006/678 Inalca i Cremonini uważały, że nie dysponują jeszcze wszystkimi dowodami, które umożliwiałyby wykazanie w wymagany prawem sposób w postępowaniu sądowym odpowiedzialności Wspólnoty, jest bez znaczenia, gdyż w przeciwnym razie mogłoby dojść do utożsamienia kryterium procesowego dotyczącego rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia ze stwierdzeniem istnienia materialnych przesłanek koniecznych do powstania takiej odpowiedzialności.

69 Z powyższego wynika, że argument spółek Inalca i Cremonini, w którym spółki te zarzucają Sądowi, że nie wziął on pod uwagę decyzji nr 2006/678, należy oddalić jako bezzasadny.

70 Co się tyczy zarzucanego przeinaczenia ww. postanowienia z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, którego miał się dopuścić Sąd, wystarczy wskazać, iż Trybunał orzekł, że dokładna znajomość okoliczności faktycznych sprawy przez poszkodowanego nie należy do przesłanek, które muszą zostać spełnione, by rozpoczął się bieg przedawnienia (ww. postanowienie z dnia 18 lipca 2002 r. w sprawie Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, pkt 37). Również dokonana przez poszkodowanego subiektywna ocena zaistnienia szkody nie może być brana pod uwagę przy określaniu momentu rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczenia wynikającego z odpowiedzialności pozaumownej Unii (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Cantina sociale di Dolianova i in., pkt 61; a także ww. wyrok w sprawie Evropaïki Dynamiki przeciwko Komisji, pkt 37).

71 Ponadto skoro orzeczono, że dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia bez znaczenia jest to, że bezprawne zachowanie Wspólnoty zostało stwierdzone orzeczeniem sądowym [ww. wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 31], to okoliczność, że dana instytucja sama przyznała, iż jej zachowanie było bezprawne, również nie może mieć wpływu na określenie rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia.

72 W konsekwencji argument dotyczący zarzucanego przeinaczenia treści ww. postanowienia z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji również należy oddalić jako bezzasadny.

73 Z powyższego wynika, że zarzut pierwszy powinien zostać oddalony jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

– Argumentacja stron

74 Drugi z zarzutów podniesionych przez spółki Inalca i Cremonini dotyczy sprzecznego i nielogicznego charakteru uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, a także naruszenia orzecznictwa wspólnotowego odnoszącego się do kwestii przedawnienia roszczeń dotyczących wydatków na pomoc i porady prawne oraz kosztów personelu.

75 Inalca i Cremonini podnoszą, że Sąd naruszył ogólną zasadę dotyczącą szkody o charakterze ciągłym, wspomnianą w pkt 56 i 57 zaskarżonego postanowienia, uznając w pkt 71 i 72 tego postanowienia, że badane szkody nie miały takiego charakteru ciągłego. Uzasadnienie Sądu jest wewnętrznie sprzeczne, ponieważ sam Sąd przyznaje, że wysokości tych szkód nie dało się definitywnie określić na etapie wszczęcia odpowiednich postępowań. Inalca i Cremonini powołują się na orzecznictwo Sądu

w dziedzinie ustalania kosztów, w którym kwotę kosztów określa się na podstawie liczby przepracowanych godzin, uznając tym samym, że usługi w zakresie doradztwa prawnego nie mają charakteru jednorazowego.

76 Według Komisji zarzut drugi pozbawiony jest podstaw. Z jednej strony instytucja ta twierdzi, że Inalca i Cremonini utożsamiają definitywne ustalenie kwoty podnoszonej szkody z oceną jej ciągłego charakteru. Z drugiej strony uważa ona, że powoływanie się na orzecznictwo w dziedzinie ustalania kosztów jest niewłaściwe.

– Ocena Trybunału

77 W odniesieniu do szkody o charakterze ciągłym w pkt 56 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał, że jeśli szkoda nie powstała w jednej chwili, lecz w ciągu pewnego okresu, to uprawnienie do odszkodowania dotyczy kolejnych okresów.

78 W pkt 71 zaskarżonego postanowienia Sąd orzekł, że w niniejszej sprawie szkoda, na którą składają się koszty pomocy i porad prawnych, a także koszty personelu, miała charakter jednorazowy, ponieważ powstała ona faktycznie w dniu wszczęcia każdego z postępowań krajowych.

79 W pkt 72 zaskarżonego postanowienia Sąd dodał, że nawet jeśli wysokości podnoszonych szkód nie dało się definitywnie ustalić na etapie wszczęcia postępowań krajowych, to szkody te wynikały w sposób pewny z faktu wszczęcia tych postępowań.

80 Tymczasem wbrew twierdzeniom spółek Inalca i Cremonini szkodę uznaje się za ciągłą, jeśli jej wysokość wzrasta proporcjonalnie do liczby dni, które upłynęły [ww. wyrok z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, pkt 35].

81 W konsekwencji Trybunał nie zaprzeczył sobie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, uznając, że podnoszone szkody, na które składają się koszty pomocy i porad prawnych, a także koszty personelu poniesione w związku z prowadzeniem rozpatrywanych spraw, nie miały charakteru szkody ciągłej. Mimo że badane szkody nie były jeszcze bowiem definitywnie określone w dniu wszczęcia każdego z postępowań krajowych, to jednak należy stwierdzić, że ich kwoty nie wzrastały proporcjonalnie do liczby dni, jakie upłynęły, ale wzrosły ze względu na to, że postępowanie toczyło się przed różnymi sądami.

82 W tym kontekście odniesienie się przez spółki Inalca i Cremonini do orzecznictwa mającego zastosowanie w dziedzinie ustalania kosztów należy również uznać za bezzasadne. Sam fakt, że wysokość kosztów została ustalona na podstawie przepracowanych godzin, nie może bowiem mieć wpływu na charakter szkody, na którą składają się koszty usług w zakresie doradztwa prawnego.

83 Z powyższego wynika, że zarzut drugi powinien zostać oddalony jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

– Argumentacja stron

84 Trzeci z zarzutów podniesionych przez spółki Inalca i Cremonini dotyczy zniekształcenia przedstawionych argumentów oraz naruszenia art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem w odniesieniu do żądania naprawienia szkody poniesionej w postaci utraconych korzyści.

85 Inalca i Cremonini twierdzą, iż w pkt 74 zaskarżonego postanowienia Sąd błędnie uznał, że brakuje wyjaśnień dotyczących żądania naprawienia szkody poniesionej w postaci utraconych korzyści ze względu na zmniejszenie dostępności środków pieniężnych w wyniku zapłaty składek związanych z zawarciem umów gwarancyjnych i z pokryciem kosztów pomocy i porad prawnych, a także kosztów personelu.

86 Przypominając argumenty przedstawione w skardze wszczynającej postępowanie w pierwszej instancji, Inalca i Cremonini twierdzą, że nie ograniczyły się one do wskazania w sposób ogólny, że utracone kwoty mogłyby zostać wykorzystane do uczestnictwa w przetargach wymagających wpłacenia wadium, ale że dostarczyły Sądowi różnych dowodów. Spółki te powołują się na orzecznictwo, w świetle którego sąd może zadowolić się szacunkami na podstawie średnich wartości statystycznych, gdyż dokładne wyrażenie w postaci liczbowej szkody, na której poniesienie powołuje się strona skarżąca, może być dla niej trudne, a nawet niemożliwe (wyrok z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawach połączonych C-104/89 i C-37/90 Mulder i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. I-203, pkt 63–65).

87 Komisja utrzymuje, że zarzut trzeci pozbawiony jest podstaw. Inalca i Cremonini nie wskazały bowiem, z jakich postępowań przetargowych zostały wykluczone ani w jaki sposób zawarcie umów gwarancyjnych doprowadziło do wykluczenia ich z tych przetargów. Ponadto powołanie się na ww. wyrok w sprawach połączonych Mulder i in. przeciwko Radzie i Komisji jest bez znaczenia.

– Ocena Trybunału

88 Należy przypomnieć, że w pkt 74 zaskarżonego postanowienia Sąd przeanalizował żądanie naprawienia szkody rzekomo poniesionej w formie utraconych korzyści ze względu na zmniejszenie dostępności środków pieniężnych w wyniku zapłaty składek związanych z ustanowieniem polis gwarancyjnych i pokryciem kosztów pomocy i porad prawnych, a także kosztów personelu. Zważywszy, że Inalca i Cremonini ograniczyły się do wskazania w sposób ogólny, że utracone w ten sposób kwoty mogłyby zostać wykorzystane do uczestnictwa w przetargach wymagających wpłacenia wadium, Sąd uznał, że żądanie to ma charakter abstrakcyjny, i odrzucił je jako niedopuszczalne na podstawie art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania.

89 Ze względu na to, że z rozpatrywanego zarzutu wynika, iż sprowadza się on do zwykłego przeformułowania argumentów podniesionych już w pierwszej instancji w odniesieniu do szkody rzekomo poniesionej w postaci utraconych korzyści, należy stwierdzić, że Inalca i Cremonini zmierzają w rzeczywistości do zakwestionowania dokonanej w tym względzie przez Sąd oceny.

90 Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jedynie Sąd jest właściwy do dokonywania, po pierwsze, ustaleń faktycznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy nieprawidłowość jego ustaleń wynika z przedstawionych mu akt sprawy, a po drugie, oceny ustalonych okoliczności faktycznych. Ocena okoliczności faktycznych nie stanowi zatem, z wyjątkiem przypadków przeinaczenia przedstawionych dowodów, kwestii prawnej podlegającej kontroli Trybunału (zob. w szczególności wyrok z dnia 3 maja 2012 r. w sprawie C-289/11 P Legris Industries przeciwko Komisji, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

91 W niniejszej sprawie Inalca i Cremonini nie opierają swych twierdzeń ani na nieprawidłowości poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych, ani na przeinaczeniu przedstawionych mu materiałów dowodowych. Przeciwnie, spółki te krytykują samą ocenę tych materiałów dowodowych przez Sąd oraz argumenty, które przedstawił on w uzasadnieniu stwierdzenia, że żądanie naprawienia podnoszonej szkody w postaci utraconych korzyści nie było wystarczająco precyzyjne.

92 W tym względzie bez znaczenia jest przywołany przez spółki Inalca i Cremonini ww. wyrok w sprawach połączonych Mulder i in. przeciwko Radzie i Komisji, ponieważ przytoczone punkty nie odnoszą się wcale do ciążącego na skarżących na mocy art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania

przed Sądem obowiązku wskazania dokładnego zakresu szkody i kwoty żądanego odszkodowania, ale dotyczą one zasad, jakie należy stosować przy obliczaniu utraconych korzyści, w szczególności gdy chodzi o przychody hipotetyczne i przychody alternatywne.

93 Wobec powyższego zarzut trzeci należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu piątego

– Argumenty stron

94 Piąty z zarzutów podniesionych przez spółki Inalca i Cremonini, który należy zbadać przed pozostałymi jeszcze do zbadania zarzutami, dotyczy naruszenia art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem, naruszenia orzecznictwa w dziedzinie krzywdy oraz oczywiście nielogicznego charakteru uzasadnienia.

95 Inalca i Cremonini podnoszą, że w pkt 79 zaskarżonego postanowienia Sąd błędnie uznał, iż żądanie naprawienia krzywdy było niewystarczająco precyzyjne. Z jednej strony bowiem akt wszczynający postępowanie zawierał wszystkie niezbędne materiały dowodowe. Z drugiej strony, ze względu na cechy charakterystyczne krzywdy, której z definicji nie da się określić liczbowo, Inalca i Cremonini poddały tę kwestię ocenie Sądu w świetle zasady słuszności. Oddalając to żądanie, Sąd naruszył orzecznictwo mające zastosowanie w tej dziedzinie (zob. wyrok z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie T-203/96 Embassy Limousines & Services przeciwko Parlamentowi, Rec. s. II-4239, pkt 108).

96 Ponadto zawarte w pkt 79 zaskarżonego postanowienia odesłanie do orzecznictwa przytoczonego w jego pkt 69 stanowi dodatkowe naruszenie prawa. Zasady sformułowane w tych sprawach w odniesieniu do szkód materialnych nie nadają się bowiem do zastosowania w odniesieniu do badanego zagadnienia, które dotyczy wyłącznie zadośćuczynienia za krzywdę.

97 Komisja przypomina, że żądanie zadośćuczynienia za krzywdę zostało uznane za niedopuszczalne nie tylko ze względu na przedawnienie, ale także dlatego, że nie odpowiadało ono wymogom określonym w art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania przed Sądem. Zarzut piąty nie jest zatem zasadny.

– Ocena Trybunału

98 Należy zaznaczyć, iż w odniesieniu do krzywdy w postaci nadszarpnięcia reputacji handlowej spółek Inalca i Cremonini ze względu na ich uczestnictwo w postępowaniach administracyjnych, cywilnych i karnych w pkt 77 zaskarżonego postanowienia Sąd stwierdził, iż krzywda ta powstała w chwili wszczęcia owych postępowań w latach 1999 i 2000, wobec czego związane z nią roszczenia uległy przedawnieniu.

99 Sąd oddalił tym samym argument spółek Inalca i Cremonini, że krzywda ta miała charakter ciągły aż do ogłoszenia wyroku Tribunale civile di Roma w 2005 r. Sąd wyjaśnił, że podnoszona krzywda, nawet jeśli istniała aż do tej daty, urzeczywistniła się w pełni z dniem wszczęcia przeciwko spółkom Inalca i Cremonini, a także przeciwko osobom zarządzającym tymi spółkami, wspomnianych wyżej postępowań w 1999 r. i w 2000 r. Odwołując się do cech, jakie powinna posiadać krzywda, by można ją było uznać za „krzywdę ciągłą", które to cechy opisano w pkt 56 i 57 zaskarżonego postanowienia, Sąd uznał, że podnoszonej krzywdy nie można utożsamić z krzywdą ciągłą.

100 W pkt 79 zaskarżonego postanowienia Sąd dodał, że „poza tym, w każdym razie, […] żądanie zadośćuczynienia za krzywdę nie jest wystarczająco precyzyjne i tak czy inaczej należy je uznać za niedopuszczalne na podstawie art. 44 § 1 lit. c) […] regulaminu postępowania".

101 Z powyższego wynika, że oddalenie przez Sąd żądania zadośćuczynienia za podnoszoną krzywdę oparte jest na dwóch odrębnych podstawach.

102 Co się tyczy drugiej z tych podstaw, którą zakwestionowano w ramach zarzutu piątego i która dotyczy abstrakcyjnego charakteru skargi, Sąd słusznie i bez naruszania orzecznictwa przypomniał, że skarga powinna zawierać elementy umożliwiające zidentyfikowanie podnoszonej szkody oraz ocenę jej rozmiaru i charakteru.

103 W tym względzie argument spółek Inalca i Cremonini, że minimalne wymogi dotyczące treści skargi, określone w art. 44 § 1 regulaminu postępowania przed Sądem, mają zastosowanie tylko do szkód majątkowych, czyli nie znajdują zastosowania w odniesieniu do krzywdy, należy oddalić jako pozbawiony wszelkich podstaw. Argument ten nie jest bowiem oparty na żadnej okoliczności prawnej, która mogłaby podać w wątpliwość wypracowane przez Sąd rozwiązanie.

104 Co się tyczy argumentu spółek Inalca i Cremonini, że krzywdy nie da się określić liczbowo, należy przypomnieć, iż Trybunał uznał wprawdzie, że w pewnych wypadkach, zwłaszcza wówczas, gdy trudno jest określić wysokość podnoszonej szkody, nie ma konieczności określenia w skardze jej dokładnego zakresu ani podania wysokości dochodzonego odszkodowania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 28 marca 1979 r. w sprawie 90/78 Granaria przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. 1081, 1090; a także z dnia 23 września 2004 r. w sprawie C-150/03 P Hectors przeciwko Parlamentowi, Zb.Orz. s. I-8691, pkt 62). Jednakże Inalca i Cremonini nie tylko nie udowodniły, ale nawet nie podniosły istnienia szczególnych okoliczności usprawiedliwiających zaniechanie określenia tego typu szkody w skardze.

105 Wobec powyższego zarzut piąty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego

– Argumenty stron

106 Czwarty zarzut podniesiony przez spółki Inalca i Cremonini dotyczy naruszenia orzecznictwa wspólnotowego oraz przedstawienia przez Sąd oczywiście nielogicznego uzasadnienia. Sąd uznał bowiem, że krzywda doznana przez spółki Inalca i Cremonini urzeczywistniła się w pełni w 1999 r. i w 2000 r. i że nie można jej wobec tego utożsamiać z krzywdą ciągłą.

107 Inalca i Cremonini podnoszą, że Sąd nie przywiązał żadnej wagi do szczególnych cech krzywdy i zlekceważył fakt, iż ze względu na swój charakter krzywda nie wyczerpuje się w momencie, w którym powstała, ale trwa do chwili wystąpienia zdarzenia będącego zadośćuczynieniem. W tym względzie Inalca i Cremonini powołują się w szczególności na wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-48/05 Franchet i Byk przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1585, pkt 400–411, a także na wyrok Sądu do spraw Służby Publicznej z dnia 2 maja 2007 r. w sprawie F-23/05 Giraudy przeciwko Komisji, Zb.Orz.SP s. I-A-1-00121, II-A-1-657, pkt 203.

108 Spółki te dodają, że zawarte w pkt 78 zaskarżonego postanowienia odesłanie do orzecznictwa przytoczonego w pkt 56 i 57 tego postanowienia stanowi dodatkowe naruszenie prawa. Zasady sformułowane w tych sprawach w odniesieniu do szkód materialnych nie nadają się bowiem do zastosowania w odniesieniu do badanego zagadnienia, które dotyczy ciągłego charakteru krzywdy.

– Ocena Trybunału

109 Należy przypomnieć, że – jak wynika z pkt 100 i 101 niniejszego wyroku – oddalenie przez Sąd żądania zadośćuczynienia za podnoszoną krzywdę oparte jest na dwóch odrębnych podstawach.

110 Co się tyczy argumentów dotyczących zarzutu czwartego, wystarczy stwierdzić, iż są one wymierzone przeciwko pierwszej z tych podstaw, w oparciu o którą Sąd oddalił żądanie zadośćuczynienia za podnoszoną krzywdę ze względu na przedawnienie dotyczącego jej roszczenia.

111 Nawet jeśli argumenty te są zasadne, to należy je z miejsca oddalić, ponieważ nie pozwalają one podważyć wniosku, do którego doszedł Sąd w pkt 79 zaskarżonego postanowienia, uznając żądanie zadośćuczynienia za krzywdę za niedopuszczalne w świetle art. 44 § 1 lit. c) regulaminu postępowania.

112 W konsekwencji zarzut czwarty należy oddalić jako nieskuteczny.

W przedmiocie zarzutu szóstego

– Argumenty stron

113 Szósty zarzut podniesiony przez spółki Inalca i Cremonini oparty jest na naruszeniu prawa dotyczącym przesłanki istnienia związku przyczynowego między zarzucanym Komisji zdarzeniem powodującym powstanie szkody a podnoszoną szkodą. Sąd uznał bowiem, że ów związek przyczynowy nie zaistniał.

114 Inalca i Cremonini podnoszą, że Sąd nie wziął pod uwagę tego, iż w rzeczywistości spółki te postępowały jedynie tak, aby wypełnić jeden z dwóch alternatywnych obowiązków wynikających z decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r. Istnienie związku przyczynowego znajduje potwierdzenie w okoliczności, że z chwilą stwierdzenia, iż wierzytelności Komisji nie istnieją, władze krajowe natychmiast zwolniły gwarancje.

115 Ponadto Inalca i Cremonini podważają przedstawiony przez Sąd w pkt 93 zaskarżonego postanowienia argument posiłkowy, według którego nie wykazano, że interwencja władz włoskich nie mogła zerwać bezpośredniego związku przyczynowego między zarzucanym zachowaniem a podnoszoną szkodą.

116 Komisja twierdzi, że zarzut ten pozbawiony jest wszelkich podstaw.

– Ocena Trybunału

117 Należy zaznaczyć, iż w pkt 88 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał, że podnoszona szkoda musi wynikać w sposób wystarczająco bezpośredni z zarzucanego zachowania, a zachowanie to musi stanowić bezpośrednią przyczynę szkody.

118 W pkt 91 zaskarżonego postanowienia Sąd przypomniał także, że w sytuacji gdy decyzja nakazująca zapłatę grzywny przewiduje możliwość ustanowienia gwarancji w celu zabezpieczenia tej płatności, wraz z odsetkami za zwłokę, do czasu rozstrzygnięcia skargi na tę decyzję, szkoda, którą stanowią koszty ustanowienia gwarancji, wynika nie z opisanej decyzji, ale z podjętej przez samego zainteresowanego decyzji o ustanowieniu gwarancji w miejsce natychmiastowego wypełnienia obowiązku zapłaty.

119 W pkt 92 zaskarżonego postanowienia Sąd stwierdził, że w rozpatrywanym wypadku decyzje o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r. nie przewidywały żadnego obowiązku ustanowienia gwarancji, ale pozostawiały decyzję w tym zakresie swobodnej ocenie spółek Inalca i Cremonini. Sąd dodał, a rzecznik generalny podkreślił to także w pkt 72 opinii, że gdyby Inalca i Cremonini wybrały natychmiastowy zwrot dotacji wywozowych, uniknęłyby konieczności zapłaty kosztów związanych z ustanowieniem wspomnianych polis.

120 Dlatego w pkt 93 zaskarżonego postanowienia Sąd mógł zasadnie uznać, że nawet jeśli interwencja władz włoskich nie mogła zerwać związku przyczynowego między zarzucanym Komisji zachowaniem a podnoszoną szkodą, to żaden bezpośredni związek przyczynowy między tym zachowaniem a szkodą i tak nie istnieje.

121 Wniosku, do którego doszedł Sąd, nie pozwalają podważyć ani argument spółek Inalca i Cremonini, zmierzający do stwierdzenia, że spółki te postanowiły tylko wypełnić jeden z dwóch alternatywnych obowiązków wynikających z decyzji o odzyskaniu z dnia 15 stycznia 1999 r., ani okoliczność, że gwarancje zostały zwolnione niezwłocznie po stwierdzeniu, że wierzytelności nie istnieją.

122 W odniesieniu do argumentu wymierzonego przeciwko pkt 93 zaskarżonego postanowienia należy stwierdzić, że rozumowanie przedstawione przez Sąd w tym punkcie oparte jest na przesłance, że interwencja władz włoskich nie mogła zerwać związku przyczynowego między zarzucanym Komisji zachowaniem a podnoszoną szkodą.

123 W tym względzie mało istotne jest to, czy przesłankę tę należy uznać za udowodnioną, jak sugerują Inalca i Cremonini w ramach rozpatrywanego zarzutu, czy też za nieudowodnioną, jak orzekł Sąd. Każdy argument dotyczący tej przesłanki należy bowiem uznać za nieskuteczny, ponieważ należy w każdym razie stwierdzić, iż nie istnieje związek przyczynowy między pismem UCLAF z dnia 6 lipca 1998 r. a poniesieniem kosztów związanych z ustanowieniem polis gwarancyjnych.

124 Zarzut szósty należy zatem w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu siódmego

– Argumentacja stron

125 W siódmym i ostatnim zarzucie odwołania Inalca i Cremonini wnoszą do Trybunału o uchylenie zaskarżonego postanowienia ze względu na to, że Sąd naruszył zasadę rozsądnego czasu trwania postępowania. W istocie nie dość, że postępowanie pierwszej instancji trwało ponad trzy lata, to jeszcze Sąd ograniczył się do orzeczenia w przedmiocie kwestii dopuszczalności skargi.

126 Inalca i Cremonini podnoszą zasadniczo, że w świetle okoliczności faktycznych i kwestii proceduralnych leżących u podstaw niniejszego odwołania nie jest konieczne dowodzenie, że nadmierna długość postępowania miała wpływ na rozstrzygnięcie sporu. Posiłkowo spółki te podnoszą, że przede wszystkim w zaskarżonym postanowieniu dopuszczono się szeregu naruszeń prawa. Dodają one następnie, że wobec zakłopotania faktem, iż rozstrzygnięcie samej kwestii dopuszczalności trwało ponad trzy lata, Sąd poczuł się zobowiązany do wypowiedzenia się również na temat istoty sprawy, a postępując w ten sposób, pozbawił się istotnych instrumentów proceduralnych, które pozwoliłyby mu na sformułowanie wniosków nieobarczonych naruszeniami prawa. Wreszcie Inalca i Cremonini zastrzegają sobie prawo do wniesienia skargi zmierzającej do naprawienia szkody poniesionej ze względu na nadmierny czas trwania postępowania przed Sądem.

127 Według Komisji zarzut ten także należy oddalić. Instytucja ta dodaje, że wzmianka o ewentualnej skardze zmierzającej do naprawienia szkody poniesionej ze względu na nadmierny czas trwania postępowania przed Sądem stanowi potwierdzenie wniosku, iż skarga taka nie jest objęta zakresem niniejszego odwołania.

– Ocena Trybunału

128 Należy przypomnieć, że w braku jakiejkolwiek wskazówki, w świetle której czas trwania postępowania miał wpływ na rozstrzygnięcie sporu, zarzut oparty na okoliczności, że postępowanie przed Sądem przekroczyło wymogi związane z poszanowaniem rozsądnego terminu, nie może co do zasady prowadzić do uchylenia wyroku wydanego przez Sąd (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych FIAMM i in. przeciwko Radzie i Komisji, pkt 203).

129 Co się tyczy wskazówek, na które powołują się Inalca i Cremonini, należy stwierdzić, że zaskarżone postanowienie nie jest obarczone żadnym naruszeniem prawa i że różne instrumenty proceduralne nie miały żadnego wpływu na rozstrzygnięcie, które wypracował Sąd.

130 W każdym razie, jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 79 opinii i co przewidują same spółki Inalca i Cremonini, nieprzestrzeganie przez Sąd rozsądnego terminu na wydanie orzeczenia, jeżeli zostanie wykazane, może stanowić podstawę do wystąpienia z wnioskiem o odszkodowanie w ramach skargi wniesionej przeciwko Unii na podstawie art. 268 TFUE w związku z art. 340 akapit drugi TFUE.

131 Siódmy i ostatni zarzut odwołania należy zatem oddalić jako bezzasadny.

132 Ponieważ żaden z zarzutów podniesionych przez spółki Inalca i Cremonini nie został uwzględniony, odwołanie należy w całości oddalić.

W przedmiocie kosztów

133 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 i art. 190 § 1 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie spółek Inalca i Cremonini kosztami postępowania, a spółki te przegrały sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania związanymi z odwołaniem głównym. Ponieważ Inalca i Cremonini wniosły o obciążenie Komisji kosztami odwołania wzajemnego, a zarzut podniesiony w tym odwołaniu został oddalony, Komisję należy obciążyć kosztami postępowania związanymi z odwołaniem wzajemnym.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie główne oraz odwołanie wzajemne zostają oddalone.

2) Inalca SpA – Industria Alimentari Carni i Cremonini SpA zostają obciążone kosztami postępowania związanymi z odwołaniem głównym.

3) Komisja Europejska zostaje obciążona kosztami postępowania związanymi z odwołaniem wzajemnym.

Podpisy